

पान-देठ परीक्षासाठी नमुना घेण्याची पद्धत

पान-देठ परिक्षण का करावयाचे ?

- १) रोपांच्या लागणीपासून ते पीक काढणीपर्यंत वनस्पतींमध्ये संपूर्ण अन्नद्रव्यांचा समतोल असणे खूप महत्वाचे असते. काही कारणामुळे जमिनीमधून वनस्पतीकडे लागणारी अन्नद्रव्ये योग्य त्या प्रमाणात घेतली जात नाहीत म्हणून वनस्पतीमधील अन्नद्रव्याचा समतोल साधला जात नाही.
- २) योग्यवेळी पानदेठ परिक्षण केल्यामुळे जमिनीमधून तसेच ठिबकद्वारे फवारून देण्यासाठीचे अन्नद्रव्यांचे अचूक नियोजन करता येते. पानदेठ परिक्षण अहवालानुसार कोणते अन्नद्रव्य कधी, कसे आणि कोणत्या स्वरूपात द्यावे याचे व्यवस्थापन करता येते.
- ३) काही अन्नद्रव्यांचा रोग-किडीशी सरळ संबंध असल्यामुळे त्यांचे नियोजन योग्यवेळी केल्यास रोग किडींचा बंदोबस्त कमी खर्चात, कमी वेळेत करणे खूप सोपे जाते.
- ४) अशा परिस्थितीमध्ये पानदेठ परिक्षण अहवालानुसार नियोजन केल्यास पिकांमधील उत्पादकता, गुणवत्ता, टिकवणक्षमता हमखास सुधारते तसेच उत्पादन खर्चामध्ये खूप बचत होते.

पान-देठ नमुना घेण्याची पद्धत

- १) व्हरायटी वेगळी असेल तर वेगवेगळा नमुना गोळा करावा.
- २) नमुना सकाळी ९ वाजणेच्या आतच गोळा करावा.
- ३) नमुना गोळा केल्यानंतर छिद्रे असलेल्या कागदी बॅगमध्ये जमा करावा आणि बॅग बंद करावी.
- ४) त्यावरती
 - अ) शेतकऱ्याचे नाव
 - ब) मोबाईल नंबर
 - क) पत्ता
 - ड) व्हरायटीचे नाव
 - इ) क्षेत्र
- ई) लागण केल्यापासून झालेले दिवस यांचा उल्लेख असणे गरजेचे आहे.
-
- ५) देठ परिक्षणासाठी आणणार असल्यास नमुना गोळा करतेवेळी देठापासून पान वेगळे करावे.
- ६) परिक्षणासाठी देठ किंवा पानाचा नमुना घेणार असल्यास ज्या फांदीला फुले, फळे नाहीत अशा फांदीची निवड करावी.
- ७) पानदेठाचा नमुना प्रयोगशाळेत मिळाल्यानंतर रिपोर्ट मिळण्यास कमीत कमी ७ दिवसांचा कालावधी लागतो.

अ.क्र.	पीक	नमुना कधी घ्यावा
१	द्राक्ष	एप्रिल छाटणीनंतर ४५ व्या दिवशी सर्वसाधारण काडीला १० ते १२ पाने आल्यावर काडीच्या तळातून ५ व्या पानाचा देठ. ऑक्टोबर छाटणीनंतर ३५ दिवसानंतर घडाच्या विरुद्ध बाजूच्या पानाचे देठ.
२	ऊस	लागण केल्यानंतर तीस दिवसांच्या पुढे टोकाकडून तिसरे पान
३	भुईमूग	अलिकडच्या काळात पक्व झालेले पूर्ण विकसित पान.
४	डाळी	फुलोरा येण्यास सुरुवात झाल्यावर अलिकडच्या काळात पक्व झालेले पान.
५	सोयाबीन	लागण करून दोन महिने झाल्यावर अलिकडच्या काळात पक्व झालेले पान.
६	कापूस	फुलोरा येण्यास सुरुवात झाल्यावर टोकाकडून चौथ्या पानाचे देठ.
७	मोहरी	कळ्या येण्यास सुरुवात झाल्यावर अलिकडच्या काळात पक्व झालेले पान.
८	बटाटा	अलिकडच्या काळात पक्व झालेले पूर्ण विकसित पान.
९	टोमॅटो	फुलोऱ्याच्या विरुद्ध बाजूचे पान.
१०	कांदा	शेंड्याकडील पांढरा न झालेला भाग.
११	वांगी	अलिकडच्या काळात पूर्ण विकसित झालेले पान.
१२	बिया	जास्तीत जास्त टोकाकडील पूर्ण विकसित झालेले पान.
१३	फ्लॉवर	अलिकडच्या काळात पक्व झालेले पूर्ण विकसित झालेले पान.
१४	कोबी	लागण करून २ ते ३ महिन्यांनंतर गुंडाळलेले पान.
१५	वाटाणा	कळी अवस्थेतील अलिकडच्या काळात पक्व झालेले पान.
१६	गाजर	मध्यम वाढ झाल्यावर अलिकडच्या काळात पक्व झालेले पूर्ण विकसित पान.
१७	मुळा	अलिकडच्या काळात पूर्ण विकसित झालेले पान.
१८	पालक	पूर्ण विकसित झालेले टोकाकडून पाचवे पान.
१९	काकडी	अलिकडच्या काळात पूर्ण पक्व झालेले पूर्ण विकसित पान.
२०	फुले	बोगेनवेलिया, मोगरा, फर्ण, फिकस, जिर्नियम, जरबेरा, ग्लॅंडिओलस, लिली, ऑर्चिड, जास्वंद, गुलाब यामध्ये कळ्या वटाण्याच्या आकाराएवढ्या झाल्यावर अलिकडच्या काळात पक्व झालेले पूर्ण विकसित पान.

२१	बदाम	कळी येण्याच्या अवस्थेमध्ये टोकाकडून तिसरे किंवा अलिकडच्या काळात पक्व झालेले पान.
२२	स्ट्रॉबेरी	अलिकडच्या काळातील पक्व झालेले पूर्ण विकसित पान.
२३	केळी	लागण करून तीन महिने झाल्यानंतर टोकाकडून तिसरे पूर्ण उमललेल्या पानाचा देठ.
२४	काजू	फ्लॉवरिंगला सुरुवात झाल्यानंतर टोकाकडून पूर्ण विकसित झालेले चौथे पान.
२५	लिंबू	नविन पालवी फुटण्यास सुरुवात झाल्यानंतर तीन ते पाच महिन्याचे जुने पान.
२६	पेरू	कळी अवस्था सुरु झालेनंतर अलिकडच्या काळातील पक्व झालेले पानाची जोडी.
२७	आंबा	फांदीच्या मध्यावरील देठासहित पान.
२८	पपई	लागण करून सहा महिने झाल्यावर टोकाकडून सहाव्या पानाचे देठ.
२९	डाळिंब	ज्या फांदीला कळी, फुले, फळे नाहीत त्या फांदीच्या टोकाकडून पहिले अलिकडच्या काळात पक्व झालेले पान.
३०	बोर	छाटणी नंतर दोन महिने झाल्यावर टोकाकडून सहावे पान.